נ: התכלת פרק רביעי מנחות

תלמוד לומר [1] [בו'] בכל אשר צויתיך יעשו. תימה [א] למה לי קרא דלא תעלו עליו קטרת זרה ותיפוק ליה [ב] מהכא ואומר רבי דה"א לגבור הוא דמפקדי שלא יעשו אבל יחיד כעין לגבור מצוה ותימה דא"כ לא תעלו נגשון רבים למה לי דמייתי דרשינן לעיל לגבור ויחיד מקטרת זרה וי"ל [ג] [דהוי אמינא לגבור שרי לגבי קטרת נדבה על מזבח הפנימי והוי] שפיר בכולל כאשר ציותיך [ד] כיון דמייתו מוכח [ה] (לו) מייתו נדבה וגרלה דלא מהדר אלא אקטרת סמים דשייך למזבח הקטרת בהיא פרשתא אבל אמאי דלא כתיב קודש לא מהדר [וה"א דעל מזבח המיזבח מביא]: **ומחצה אבר.** קשיא לר' אלעזר דאמר (לעיל דף ח.) קדוש לחצאין ומחציתה דאמר קרא מחצה משלם [ו] (להבאה) הוא וא"כ אמאי אבל דהא אכמי לא איקדיש קדושת הגוף וא"כ בר פדיון הוא ואע"ג דמשמע במסכת שקליס [ז] (דף ד.) אבודין [ח] מליקרב מ"מ [ט] מה בין זה לטולת אחר כיון דנפדה מיהו מש"ה קרי ליה אבד: **אפי'** פיגול מעון עיבור צורה. דליף עון עון מעומר אף לענין הא מדהתם איכא [י] [עיבור] צורה הכא ה"ג כדדרשינן פרק קמא (דפסחים דף ג.) ובפרק אחהו מקומן (זבחים דף נ.): כיוס אתה שורפו ואי אתה שורפו בלילה:

תעשה אפילו בשבת תעשה אפילו בטומאה. הא דמפקינן הכא ממד קרא שבת [יא] וטומאה הייני משום דגלי רחמנא גבי פסח דדרשינן מבמועדו [יב] אפילו בשבת ואיצטריך קרא אחרינא גבי טומאה אים נדחה ואין לבור נדחין וגרלה הכי מיגייהו מפקת דשקולין הם ולא דמו לפסח [יג]:

הרי

אבל צבור יהא מביא שמביא חובה כיוצא בה ת"ל [1] לא תעלו יכול לא יעלו על מזבח הפנימי אבל יעלו על מזבח החיצון ת"ל [2] את שמן המשחה ואת קטרת הסמים לקודש ככל אשר צויתיך יעשו אין לך אלא מה שאמור בענין אמר רב פפא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא ציבור על מזבח החיצון דלא אשכחן ולא מיבעיא יחיד על מזבח הפנימי דלא אשכחן אלא אפילו יחיד על מזבח החיצון דאשכחן בנשיאים הוראת שעה היתה: **מתני'** [3] חביתי כ"ג לא [א] היו באין חצאין אלא מביא עשרון שלם וחוצהו [4] מקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים [5] כהן [2] שמביא מחצה שחרית ומת ומינו כהן אחר תחתיו לא יביא חצי עשרון מביתו [6] וחצי עשרונו של ראשון אלא מביא עשרון שלם (מחצה) [7] וחוצהו מקריב מחצה ומחצה אבד [3] נמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין אובדין [8]: **גמ'** ת"ר אילו נאמר מנחה מחצית הייתי אומר מביא חצי עשרון מביתו שחרית ומקריב חצי עשרון מביתו ערבית ומקריב ת"ל [3] מחציתה בבקר [9] ומחציתה בערב מחצה משלם הוא [10] מקריב הא כיצד מביא עשרון שלם וחוצהו ומקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים נטמא מחצה של בין הערבים או שאבד יכול יביא חצי עשרון מביתו ערבית ויקריב ת"ל [11] מחציתה בבקר ומחציתה בערב מחצה משלם הוא מביא הא כיצד מביא עשרון שלם [12] [מביתו] וחוצהו ומקריב מחצה ומחצה אבד נמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין אובדין כ"ג שהקריב מחצה שחרית ומת ומינו [13] אחר תחתיו יכול יביא חצי עשרון מביתו או חצי עשרונו של ראשון ת"ל ומחציתה בערב מחצה משלם הוא מביא ומקריב הא כיצד מביא עשרון שלם וחוצהו [14] ומקריב [5] ומחצה אבד נמצאו שני חצאין אובדין ושני חצאין קריבין: תני תנא קמיה דר"נ [6] מחצה ראשון ומחצה שני תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה א"ל ר"נ בשלמא ראשון איחוי להקרבה אלא שני למה ליה עיבור צורה מעיקרא לאיבוד קא אתי דאמר לך מני תנא דבי רבה בר אבוה הוא דאמר אפילו [7] פיגול טעון עיבור צורה רב אשי אמר אפילו תימא רבנן כיון דבעידנא [8] דפלגי בהו אי בעי האי מקריב ואי בעי האי מקריב מיחזא חזו: איתמר חביתי כהן גדול כיצד עושין אותן רבי חייא בר אבא א"ר [9] יוחנן אופה ואח"כ מטגנה רבי אסי א"ר חנינא מטגנה ואח"כ אופה א"ר חייא בר אבא כוותיה דידי מסתברא תופיני תאפינה נאה רבי אסי אמר כוותיה דידי מסתברא תופיני תאפינה נא כתנאי [10] תופיני תאפינה נא רבי אומר תאפינה נאה רבי [11] יוסי אומר תאפינה רבה אית ליה [12] נא ואית ליה נאה [13] תנן התם [14] חביתי כ"ג לישתן ועריכתן ואפייתן בפנים [15] ודוחות את השבת מנא ה"מ אמר רב הונא [16] תופיני תאפינה נאה ואי אפי לה מאתמול אינשפה לה מתקיף לה רב יוסף אימא דכביש ליה בירקא דבי ר' ישמעאל תנא תעשה ואפילו בשבת תעשה ואפילו בטומאה אביי אמר אמר [17] קרא [3] סלת מנחה תמיד הרי

כו מנחתו ופעמים בבו] שמוציאו לחוץ אבל זה אינו מסור אלא [יא] לנסכים: **מנא הני מילי.** דדחומת שבת: **איגשפה.** נפוחה כרוח כמו (שמות טו) נגשפה כרוחך: **דכביש ליה בירקא.** עומנין בירקות כדי שלא ישלוט בה רוח: **תעשה.** על מחבת בשמן תעשה (ויקרא ו): **[מנחת] מחבת.** [יב] **מחמיצין.** נדבה שהרי מביאין חובה כיולא בה פעמים בכל יום: **לא תעלו.** משמע לרבים קאמר: **לא מיבעיא יחיד על המזבח הפנימי.** דלא יביא דהא לא אשכחן לה [גו]: **מתני' חביתי.** היינו [מנחת] מחבת כ"ג שמביא בכל יום כדכתיב בלו את אהרן [ויקרא ו] מחציתה בבקר. על שם מחבת קרו [בו] להו מחביתי דכתיב (ויקרא ו) על מחבת בשמן תעשה: **לא היו באין חצאין.** שלא יביא חצי עשרון בבקר מביתו וחצי עשרון בערב ואע"פ שקריבה לחצאין כדכתיב מחציתה בבקר מחציתה משמע מחציתה של שלימה [יד] (מחלה משלמה) מחלה מתוך שלם הוא מביא שמביא עשרון שלם וחוצהו: **ומינו אחר תחתיו.** קודם תמיד של בין הערבים: **לא יביא חצי עשרון מביתו ולא חצי עשרונו של ראשון** גרס [טו]: **גמ' ת"ל ומחציתה.** מריבויא דוי"ו משמע אפי' כהן העומד בין הערבים אע"ג דאיכא [בז] חצי עשרון דראשון [יז]: **מחצה ראשון.** שנשאר מכהן לראשון [בח] [ומחצה שני שנשאר מכהן שני]: **שעובר צורתה.** יפקול בליעה: [בט] **חזי להקרבה.** [יח] כי אפרשיה הוה חזי להקרבה הילכך בעי עיבור צורה: **לאיבוד אתי.** ולישרפה לאתר: **אפילו פיגול.** דפקול חמור הוא ופקול דאורייתא הוא טעון צורה [בי]: **חביתי כ"ג.** דכתיב מחבת וכתיב [שם] מרבכת: **אופה.** כתנור תחילה ואח"כ [יט] מטגנה בחמצת: **תאפינה נאה.** בשעת אפייתה כתנור תהא נאה ואם מטגנה תחילה הרי היא שמורה מן השמן ומן החמצת: **תאפינה נא.** בשעת אפייתה בתנור תהא נא כמו (שמות יב) אל תאכלו ממנו נא כלומר [כא] בכך [כב] תהא מבושלת קצתו ואינה מבושלת כל צורכה והיינו טוגן דכהא מודו כ"ע דתרוייהו בעינן לכתיבת על מחבת בשמן וכתיב [כג] תופיני: **תאפינה רבה.** אפיות הרבה אופה ומטגנה ואופה: **אית ליה נא.** מש"ה אופה אחר טיגון ואית ליה נאה מש"ה אופה תחילה. לישנא אחרינא [כד] רבה גדולה ומרוקעת ודקה וזהו נוייה ואית ליה מטגנה תחילה ואח"כ אופה [כה] ואיכא [כו] טיגון נא ונאה וגדולה היא: [כז] **תאפינה רבה.** שיבכנה בשמן [כח] (קריבה נאה) [הרבה] וזהו נוייה תחילה מטגנה ואח"כ אופה ואיכא נא ונאה. שלשתן שמעתי: **עריכתן.** תקון החלות שקורין [כט] אלטיינ"ר ובלשון ערפת עוינ"ר: **בפנים.** בעזרה לתנור של מחבת היה בעזרה [כי] ולישה ועריכה ואע"ג דקודש מתן שמן היא. והאי תנא אית ליה מדת יבש לא מקדשים מדלא מלריך לישה שאר מנחות בפנים [כא] הא בעינן [כב] פנים דקסבר תני עשרון שכו היה חולק מביאי כ"ג נמשח והאי דלא משמו את העשרון הלשם מפני שכל אדם מודד

אבל ציבור יכולין לבא אם משום דרוחות את השבת ואינו כשאר מנחות דאינן דוחות את השבת אבל לישתה ועריכתה בפנים לאו לאפוקי שאר מנחות אתא דה"ה שאר מנחות כן וכן משמע לקמן בפ' שתי הלחם דקתני אחר בבא זו דמייתי הכא כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים פר' בגון לישה ועריכה ואפיה אלמא דשאר מנחות נמי לישתן ועריכתן בפנים. תוס' אחרונה: (ה) לפה לי קרא. ושמא לעבור עליו בלאו בהבינתי רחמנא תוס' אחרונה: (ו) מהבא. דיל"ל דלא שמיענן מהאי קרא (אלא) שלא ישנה מקומות שלא יקריב קטורת (שלו) (על) מזבח החיצון לפי שהכתוב מדבר על מזבח הפנימי וכבל כליה וכן במזבח העולה וכליה ועל זה קאי כאשר צויתיך כו'. תר"ה: (ז) יו"ל דהיי שפיר בכלל: (ח) ציתיך. בין: (ט) שקלים. גליון בירושלמי בפס' שקלים פ"ז משמע דמותר מעות דעשירית האיפה של כה"ג אבודין דלכו ליס המלח: גליון אחר. יל"ל אפי' דקדושת דמים אבוד דמרוכה בפרק בתרא דאפי' מותר מעות אבודין: (י) מ"מ עיין פסחים דף מ"ו ע"א: (יא) מבמדבר. עיין פסחים דף מ"ו ולקמן בתוס' דף עב ע"ב:

עין משפט נר מצוה

קסב א מיי' פ"י מהל' מעה"ק הלכה כ:
קסג ב מיי' פ"ג מהל' ממרים הל' כ:
קסד ג ד מיי' שם הלכה כח:
קסה ה מיי' פ"ג מהל' מעה"ק הלכה ג:
קסו ו ז ח מיי' פ"ג מהל' ממרים הל' יח:

תורה אור השלם

1. לא תעלו עליו קטרת זרה ועלה ומנחה ונסך לא תסכו עליו: שמות ל ט
2. ואת שמן המשחה ואת קטרת הסמים לקדש ככל אשר צויתיך יעשו: שמות לא יא
3. זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו ליי' ביום המשח אתו עשירית האיפה סלת מנחה תמיד מחציתה בבקר ומחציתה בערב: ויקרא ו יג
4. על מחבת בשמן תעשה מרבכת תביאנה הפיני מנחת פתים תקריב ריח ניחוח ליי': ויקרא ו יד

שיטה מקובצת

א) וחוצהו ומקריב: ב) הערבים וכתן: ג) מביתו. ולא חצי. ד) שלם וחוצהו ומקריב: ה) אובדין לא מינו כהן הגדול אחר משל מי היתה קריבה ר' שמעון אומר משל צבור ר' יהודה אומר משל ירושלים ושליחה היתה קריבה: ו) תיכות ומחציתה בערב נמחק: ז) הוא מביא: ח) תיכות מחציתה בבקר נמחק: ט) שלם וחוצהו: י) ומינו כהן גדול אחר: יא) ומקריב מחצה ומחצה אבד נמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין אובדין: יב) דבעידנא דפלגינהו: יג) אבא א"ר חנינא: יד) ר' דוסא אומר תאפינה רבה כ"א רבה: טו) אשכחן לה הס"ד ואח"כ מה"ד אין לך אלא מה שאמור בענין. בפרשה החובה ועל כובה הפנימי ודעבור דכתיב והקריב עליו אהרן בבקר: טז) לה חביתין: יז) מחצה משלמה נמחק: יח) גרס הס"ד ואח"כ מה"ד ושליחה. עשרון שלם בבקר ועשרון בין הערבים כל זמן שהיא קריבה משל צבור הס"ד ואח"כ מה"ד נמי ומינו אחר תחתיו. קודם המיד של בין הערבים: יט) ראיבא. חצי: כ) מכהן ראשון. ומחצה שני שנשאר מכהן שני: כא) מחדי: כב) טעון צורה. כדילפי' עון עון מנוהר בפ' כיצד צולין הס"ד: כג) תיכת בכך נמחק: כד) ל"א גרסי' תאפינה רבה: כה) אופה והטיגון הוא נא: כו) בשמן הרבה. תיכות קריבה נאה נמחק: כז) אנטיפטיר ובלשון ערפת טוניר: כח) בפנים. והא בעינן בפנים: כט) שמוציאו לחוץ ואע"ג דאמרינן כלי שרת לא קדיש ליפסל ביוצא מיהו נגאי הוא להוציא לחוץ לאחר שנתקדש בכלי ואיה מ"מ היתה בה שמן וכלי הלת נתקדש ר"ל דלא היה מודד בלוג של כלי שרת. תו"ת: ל) לכהנים. ולא נראה לרי' דאין זה טעם בחד לחלק בין עשרון לחצי עשרון כיון דחדרייהו מדת יבש היא ואמר ר"י דלהני נקט חביתי כהן גדול כי אם משום דרוחות את השבת ואינו כשאר מנחות דאינן דוחות את השבת אבל לישתה ועריכתה בפנים לאו לאפוקי שאר מנחות אתא דה"ה שאר מנחות כן וכן משמע לקמן בפ' שתי הלחם דקתני אחר בבא זו דמייתי הכא כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים ועריכתן בפנים. תוס' אחרונה: (מ) לפה לי קרא. ושמא לעבור עליו בלאו בהבינתי רחמנא תוס' אחרונה: (נ) מהבא. דיל"ל דלא שמיענן מהאי קרא (אלא) שלא ישנה מקומות שלא יקריב קטורת (שלו) (על) מזבח החיצון לפי שהכתוב מדבר על מזבח הפנימי וכבל כליה וכן במזבח העולה וכליה ועל זה קאי כאשר צויתיך כו'. תר"ה: (נא) יו"ל דהיי שפיר בכלל: (נב) ציתיך. בין: (נג) שקלים. גליון בירושלמי בפס' שקלים פ"ז משמע דמותר מעות דעשירית האיפה של כה"ג אבודין דלכו ליס המלח: גליון אחר. יל"ל אפי' דקדושת דמים אבוד דמרוכה בפרק בתרא דאפי' מותר מעות אבודין: (נד) מ"מ עיין פסחים דף מ"ו ע"א: (נה) מבמדבר. עיין פסחים דף מ"ו ולקמן בתוס' דף עב ע"ב:

מסורת הש"ס

א) לקמן פז:. ב) פסחים נד: עב: מכ:. ג) דפלגינהו. ל"ק. ד) לקמן נו.. ה) [לקמן נב. ע"ש]. ו) ל"ק מ"ז. ז) ל"ק. ח) ל"ל ק. ט) [ויקרא ו]. י) נה טיגון ונלה דנעולה היא. ל"ק. כ) ל"ל הכי שיכבה בשמן הרבה. ל"ק. ל) ל"ל כמי. תלמי נרפאת. מ) [ויקרא ו]. נ) ל"ק. ס) מלי מיתו נדבה יעשו כמו כתובה ושוד נרלה. ל"ק. ע) ל"ל למלוה. פ) ממש מה בין כי. ל"ק. צ) ל"ק. ק) ושומלה ינמי פסח דרשי' מבמדבר. ל"ק. ר) [וע' תוספות פסחים סו. ד"ה מה מוטעי כי יחי לקמן עב: ד"ה שנאמר].

הגהות הב"ח

(א) בשבעה חלי עשרון מביתו ולא חצי עשרון: (ב) נמ' ומקריב מחצה ומחלה אבד: (ג) רש"י ד"ה ת"ל ומחציתה וכו' דלאשון יביא מביתו הס"ל: (ד) ד"ה חוי להקרבה כשאפרשי' היה: (ה) ד"ה בפנים וכו' בעזרה ופע"ג דקודש כ"ל ותיבות ולישה ועריכה נמחק:

לעזי רש"י

אטיטר"ר [אינטורטר"ר]. לעצב. טוניר [טורני"ר]. לעצב ואת הבצק בדי לתת לו צורה שם).

מיסף רש"י

חביתי כ"ג. לוחן שנים עשר חלות שעושה שם בעבר חלות ובכל יום מכניס לתוכן [לקמן פז:]. אפילו מיגול. שפסול הנעוף הוא, עון עיכול צורה [שפחים לד:]. ולא מיתפרש לי עיקר מלאיה לתנא דדנה כר אמיה היכא לאתמר ובמקום מקומות מיתי לה בגמרא [שם עב:]. חביתי כ"ג לישתן ועריכתן בפנים. לדברי הכל לאיתו חלי עשרון סיה אולם בו עשרון של כהן גדול נמחת והאי דלא משחו עשרון שלם מפני שכל אדם מודד בו מתוך שהיה מקריב בכל יום קדשי אין לך אלא מה שאמור בענין כל אשר צויתיך יעשו: חביתי כהן גדול. מנחתו שהיה מקריב בכל יום קדיה חביתין משום דכתיב בה על מחבת בשמן: תלמוד לומר ומחציתה מריבוי דומחציתה קא מרבה: מחצה של ראשון. ישל שני שאובדין תעובר צורתן לעבוד להו לינה ישורפן. בשל ראשון משום הכי בעי צורה. דאיתוי ליה להקריבה דבשעת הפרשה שניהם היו ראוים להקרב אחד בבקר ואחד בין הערבים: אפי' פיגול טעון צורה דילוף עון עון מנותר ונותר הרי [עיבור] צורה: אופה בתנור תחילה ואח"כ מטגנה

בשמן: תופיני תאפינה כשהיא נאה. כלומר כלא שמן שאם היה מטגנה תחלה ואח"כ אופה היתה שתורה כחמת בשמן ולא היתה נאה: תאפינה נא. האי נא אפרי ולא אפרי כל צרכו והיינו כשהוא מטגנה אינה אפויה כל צורכה וכשהוא מכניסה לתנור הייא נא היינו תאפינה נא: תאפינה רבה. כלומר תאפינה הרבה אפיות. אית ליה לר' דוסא נא ואית ליה נאה. הילכך תאפינה לכתחילה נאה בלא שמן ולא כל צרכה והדר מטגנה ועדיין הייא נא והדר חזיר ואופה כל צרכה. ואית דאמרי תאפינה רבה כלומר שיעשה חלה דקה ורחבה הרבה. אית ליה נא שמטגנה תחלה והייא נא והדר אופה ואית ליה נאה. היינו נאה שהיתה רחבה. מורבבת אבר לן ר' היינו שאחר אפייתה היה חולשה ברוחתין. פתים היינו שכופלה לשנים ושנים לארבעה ופותח ואח"כ היה מקריבה. אינשבא לה. כלומר שניא צורתה השתא ולא הייא נאה: אימא דכביש לה בירקא. כלומר שיכפנה בירק מפני החמה או מפני הרוח ולא תשתנה צורתה ולא הדרתה שבת.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com